

I hjärtat av Södermanland

.....står de där – 2 st - det då nya som skulle efterträda Centervalls fantastiska pjäser. Pjäserna var ju förvisso inte Centervalls men han var ju den stora tillskyndaren till 1881 års system. Namnet Centervall borgade ju för kvalitet och framsynthet, men att pjäserna skulle överleva 1940-talet samt ses förrådsställda långt därefter trodde nog inte ens Centervall själv – den gamle öl von Sydow reste upp till förvaltningen efter kriget, på "sina bara knän" bönföll han "Nafs" (överste Nils af Sillen) att pjäserna icke fick skrotas. Parallellen till 1881-års system är ju vårt granatgevär m/48 som såvitt jag förstår på intet sätt närmar sig pension ehuru 65 årsdagen redan har passerats.

Nåväl, åter till aktuella pjäser – 7 cm kanon fm/1900 B. Ur de försök som nu i 18/19-hundratalets brytning kom att inledas skulle vårt nya fältartillerisystem springa. "Katalysatorn" för fältartilleriets "nya" tider – världen över, var förstås CANON FRANCAIS DE 75 mm.

För att möta den nya tidens krav köptes eller inlånades pjäser från Krupp. Försöken startades 1900 med 4 st pjäser typ A samt efter komplettering 4 st typ B. Typ A hade fjädrande markspade – Typ B eldrörsrekyl. Efter försöken beställdes 16 st pjäser typ A (vilka blev 7 cm kanon m/00 för ridande artilleriet) – beslutet präglades förstås inte av någon större framsynthet . Ganska snart därefter skulle dock

vissheten om den nya tidens krav göra sig gällande varför försöken kom att fortsättas med typ C (eldrörsrekyl) vilket var en förändrad modell av kanon fm/1900 B. De fortsatta försöken resulterade i en förserie till det som nu skulle bli 7 cm kanon m/02.

I det första skedet av försöksperioden fick den modernare B modellen – som vi sett - stryka på foten för det äldre systemet (A) ehuru den förstas var bättre i alla väsentligheter men den var ju mer komplicerad, så för fältmässigheten fanns förstas frågetecken men sedan så fanns ju också kunskapen om det gamla och beprövade. I det militära etablissemanget fanns i gången tid stor konservatism med rädsla för nymodigheter – man stannade gärna upp vid det gamla och trygga – tankar från förr slog ofta igenom - de *framladdade pjäsernas och de stela lavettagens* tid låg ju bara någon generation bort – tankar som förstas accentuerades inte minst genom minnet av översten Hazelius – denne ivrige talare i krigsvetenskapsakademien - "Då den räfflade kanonen, ehuru den har stor träffsannolikhet och förstörelseförmåga även på långa håll, likväl på dessa har så hög kulbana, att kulan endast träffar där den slår ner, saknar den, den vanliga kanonens fördel att genom studsningsskjutning hava en så låg bestrykande bana samt ej medgiver så verksamma karteschkott, så är ej sannolikt, att den skall undantränga den vanliga kanonen" (*Sic. och det var ju bara ett halvsekel tidigare*).

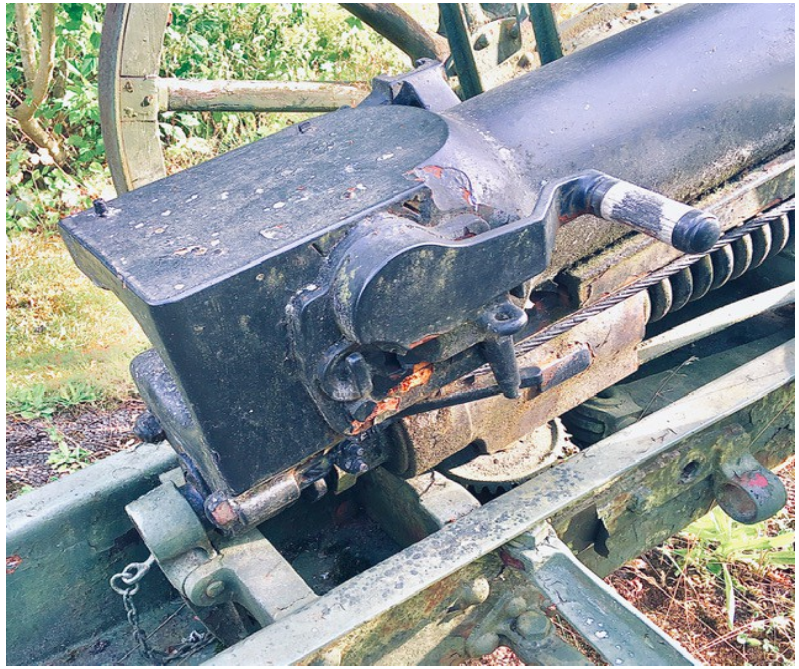
Försöken kom att genomföras vid Kongl. Wendes artilleriregemente, Skillingaryd, Marma samt ytterligare några platser.

Lavetten till fm/1900 B består av överlavett samt underlavett. Skjutbromsen utgörs av en hydraulisk fjäderbroms där rekylhämningen sker genom en vätskebroms samt eldrörets framförande till tillbordsläget genom den runt vätskebromsen monterade framförningsfjädern.. Fjäders främre plan påverkas av en tryckring med två lintrissor. Över lintrissorna löper rekyllinorna fästa i eldrörets bakplan samt vagg. Vid skottlossningen glider eldröret tillbaka i vaggan samt bromsas genom den hydrauliska skjutbromsen samtidigt samt rekyllinorna för tryckringen bakåt och framförningsfjädern sammantryckes. För rekylhämningen medverkar således både den hydrauliska vätskebromsen men även framförningsfjäders motstånd.

Bilden visar pjäsens bakstycke med ledvalskilens manöverhandtag. Kilens öppnande och stängande i en halvcirkelrörelse.

Avfyringsmekanismen utgöres av ett slaglås som spännes vid dragning i fyrsnöret.

Delar av den hydrauliska vätskebromsen med sin omslutande framförningsfjäder samt rekyllinornas fastsättande i bakstycket

Bilden visar pjäsen från vänster med sluten mekanism – manöverhandtaget i framfört, slutet läge, av detaljer i övrigt hållare för riktkikare samt kvadrantplanet med index.

Några för pjäsen huvudsakliga data:

kaliber 7,5 cm

Projektivvikt 6,5 kg

Utgångshastighet 500 m/s

Vikt av kanon och lavett 1040 kg

Eldhöjd 970 mm

Skottvidd 6400 meter

Ja – det var några små rader om en intressant artilleripjäs om vilken det förstås går att teckna åtskilligt mycket mer, men för stunden återstår det för mig endast att göra som prästen, att avsluta med en bön – ge Er ut i fager sörmlandsmiljö - leta rätt på "hjärtat" - och när Ni väl är på plats kan ni bekanta Er, förutom ovanstående – med Centervalls pjäser samt den unika 2-pundiga pjäsen för Södermanlands regemente!

Claes-Göran Ros 20210728